

2020-11-25

Ert dnr: U2020/02667/S

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar En mer likvärdig skola – minskad segregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28)

Sverigefinländarnas delegation / Ruotsinsuomalaisten Valtuuskunta lämnar på eget initiativ synpunkter på den remitterade utredningen.

I vårt svar kommer vi enbart att kommentera de delar i utredningen som handlar om sverigefinsk delaktighet och sverigefinsk minoritetsutbildning.

Att Utbildningsdepartementet inte har valt representation för sverigefinska organisationer eller skolor i remissförfarandet finner vi anmärkningsvärt eftersom enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska förvaltningsmyndigheter ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor (5 §).

Den sverigefinska tvåspråkiga undervisningen påverkas påtagligt av utredningens förslag då den nationella minoriteten sverigefinnar själva bär nästan hela ansvaret för undervisningen i och på finska i Sverige genom de fem sverigefinska friskolorna.

Sverigefinländarnas delegationen skickade en frågeställning till departementet angående anledning till att delegationen inte ingick som remissinstans. Utbildningsdepartementet svarade på frågeställningen:

”Ett stort antal remissinstanser har fått i uppdrag att svara på remissen om betänkandet En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28). Myndigheter under regeringen är skyldig att svara medan för andra remissinstanser innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter. Det finns alltid möjlighet att lämna spontana remissvar om en organisation anser sig direkt berörd av förslagen. Sista dag att svara på remissen är den 30 november 2020. Ni kan ta del av remissvaren och hur ni går tillväga för att inkomma med era remissynpunkter. (Länk)”

Sverigefinländarnas Delegation finner att Utbildningsdepartementets svar på delegationens frågeställning inte berör myndigheternas skyldighet att ge nationella minoriteter möjlighet till inflytande enligt minoritetslagen (2009:724).

Det är positivt att utredningen har inkluderat Sametinget och Sameskolstyrelsen som remissinstanser. Utredningen har tagit urfolksperspektivet i beaktande och som en implicit konsekvens av detta beaktat en av de fem nationella minoritetens rätt till sitt språk, identitet och kultur genom ett beslut att lämna Sameskolan utanför utredningens konsekvenser angående skolvalssystem, urvalsgrunder, antagningsförfarande och kommunernas rätt till skolpliktsavdrag. Det vore logiskt att även inkludera övriga nationella minoritetsspråk och utbildning i nationella minoritetsspråk i detta beslut ur en likvärdighetssynpunkt.

I Svenskt Näringslivs empiriska granskning av Åstrandsutredningens analyser och slutsatser **Friskolorna och skolkostnaderna oktober 2020**, uppdaterad 6 nov 2020 skriver PhD Gabriel Heller-Sahlgren bl.a. följande:

I april 2020 presenterade utredningen ”En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning” (SOU 2020:28) sitt betänkande. Utredningen föreslog att kommuner ska kunna göra ett avdrag i beräkningen av skolpengen till fristående grundskolor för att kompensera sina skolor för de merkostnader som uppstår på grund av behovet av överkapacitet vid elevvariationer, istället för att inkludera dessa kostnader i det övergripande myndighetsansvaret som man gör idag.

När elevkullarna ökar påstås kommunernas kostnader minska på grund av högre kapacitetsutnyttjande, och när elevkullarna minskar påstås kommunernas kostnader öka på grund av lägre kapacitetsutnyttjande. Likaså menar man att kommunala skolor måste ha en viss överkapacitet för lokal variation, som uppstår när exempelvis nya elever flyttar in. Fristående skolor antas anpassa sig i lägre utsträckning till dessa elevvariationer.

Dagens regelverk, med fokus på likabehandling, anses därför leda till överkompensation av fristående skolor.

Svenskt Näringslivs granskning av utredningens analyser visar följande:

- 1. Det finns inget tydligt stöd för utredningens grundantagande att fristående skolor anpassar sig i lägre grad än kommunala skolor till variationer i elevunderlaget.**
- 2. Utredningen överskattar merkostnaderna som påstås uppstå vid variationer i antalet elever.**
- 3. Utredningens överslagsberäkningar av likvärdigheten i finansieringen av fristående och kommunala skolor är missvisande.**

Med korrigerade data tyder analysen istället på att kommunala skolor överkompenserades under 2010-talet totalt sett – även när man tar hänsyn till merkostnader som påstås uppstå vid elevvariation, för vilka kommunala skolor i praktiken alltså redan idag tycks ersättas inom ramen för myndighetsansvaret. Överkompensationen är framförallt tydlig under senare år.

Överkompensationen av kommunala grundskolor under senare år beror i sin tur på att kommunerna drar ner på sin egen finansiering när de får mer statsbidrag, både när elevkullarna ökar och när de minskar.

Fristående skolor minskar kommunernas skolkostnader och kommunerna tjänar därför finansiellt på att ha fler elever som går i fristående skolor.

Rapporten visar således att utredningens förslag om att tillåta ett skolpliktsavdrag i beräkningen av skolpengen inte är grundat i tillräcklig empiri. Man bör därför inte heller basera lagstiftning på utredningens analyser. I nuläget vore det bättre att tillsätta en specialutredning som får i uppdrag att enbart analysera frågan om likvärdig

finansiering ordentligt från olika infallsinvinklar. En noggrannare analys av systemet krävs för att ta reda på vad, om något, som bör förändras.

PhD Gabriel Heller-Sahlgren, London School of Economics, Institutet för Näringslivsforskning

Sverigefinländarnas delegation stödjer rapportens slutsats att det saknas erforderlig empiri i utredningens förslag och att det behövs en noggrannare analys av systemet innan några förändringar genomförs.

Institutet för språk och folkminnen redovisade sitt regeringsuppdrag att ta fram en handlingsplan för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska till regeringen den 4 september 2020. Enligt generaldirektören Martin Sundin är framtidsutsikterna för de nationella minoritetsspråkens ställning som levande språk i Sverige bekymmersamma. Handlingsprogrammet består av 81 punkter med förslag som täcker utbildning, kultur och andra samhällsområden. "Det viktigaste är att satsa på utbildning på minoritetsspråk", konstaterar Martin Sundin, generaldirektör på ISOF.

ISOFs förslag i handlingsprogrammet att öronmärkta medel riktas till kommuner och andra skolhuvudmän i syfte att skapa incitament för tvåspråkig undervisning behöver tas i beaktande i planeringen av fortsatt kommunal finansiering av minoritetsskolor.

Sverigefinländarnas Delegation anser att det är avgörande att minoritetsspråk införs som ett skolämne och förses med en timplan på tre timmar i veckan. Öronmärkta medel behövs. Utbildningsdepartementets svar, U2020/05237, till frågeställningen om tilläggsfinansiering i Sverigefinländarnas jubileumsutlåtande: *Skollagen bygger på att villkoren ska vara lika mellan fristående och kommunala skolor. Det är därför svårt att gynna vissa fristående skolor framför andra fristående skolor eller framför kommunala skolor* väcker en frågeställning om samtliga nationella minoritetsskolor borde vara statligt finansierade för att Sverige kan trygga överlevnaden och utvecklingen av de fem nationella minoritetsspråken. Frågan behöver utredas vidare.

Avslutningsvis vill Sverigefinländarnas Delegation lyfta följande ur Sveriges sjunde rapport till Europarådet 2019-06-04:

Ministerkommittén har vidare rekommenderat att Sverige ska stärka utbildningen när det gäller samtliga nationella minoritetsspråk genom att anta en övergripande och strukturerad strategi som utgår från såväl de minoritetsspråkstalandes behov som situationen för respektive språk.

Sverigefinländarnas delegation

Heli Lindström, enligt uppdrag
styrelseledamot

